

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Asia: HE 50/2025 vp

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen asiantuntijalausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia, rajat ylittävistä terveydenhuollosta annettua lakia sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annettua lakia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia muutettaisiin siten, että hyvinvointialueilla, Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymällä ei jatkossa enää olisi lakisääteistä velvoitetta järjestää kiireellisen hoidon lisäksi välttämättömiksi arvioituja kiireettömiä terveydenhuollon palveluja ulkomaalaislaissa tarkoitetulla tavalla laittomasti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille. Hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän olisi kuitenkin järjestettävä laittomasti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille yksilölliseen lääketieteelliseen tarpeen arviointiin perustuva välttämätön kiireetön hoito, jos sen epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta henkilön terveydentilan tai vamman vuoksi taikka jos epääminen vakavasti vaarantaisi muun henkilön tai väestön terveyden tai alaikäisen, jonka huolenpidosta henkilö vastaa, hyvinvoinnin.

Hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän tulisi kuitenkin edelleen järjestää laittomasti maassa oleskeleville naisille raskauteen liittyvät terveystalvelut. Lisäksi lapsille tulisi järjestää tarvittavat terveydenhuollon palvelut saman laajuisina kuin hyvinvointialueen asukkaille.

Esityksessä esitetään täsmennettäväksi rajat ylittävistä terveydenhuollosta annettua lakia siten, että Kansaneläkelaitoksen olisi jatkossakin korvattava hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle myös laittomasti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille annettu hoito.

Lausunto

Aiempien lausuntopalautteiden perusteella hallituksen esitykseen tehdyt muutokset ovat selkeyttäneet esitystä, ja näkemyksemme mukaan korjanneet aiemmissa esityksissä todettuja ongelmia. Lisäksi lakiesitys turvaa nyt paremmin laittomasti maassa olevien henkilöiden oikeutta terveyden- ja sairaanhoidon palveluihin tilanteissa, joissa se on lääketieteellisesti välttämätöntä. Pidämme tätä tärkeänä huomioiden Suomen perustuslakiin kirjatut perusoikeudet, ja Suomea sitovat muut kansainväliset sopimukset. Varsinais-Suomen hyvinvointialueella emme kuitenkaan pysty ottamaan kantaa siihen, turvaako lakiehdotus erilaisissa ihmisoikeussopimuksissa edellytetyn tason.

Lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 56 b § perusteluosiossa on nyt kattavammin kuvattu, kenelle kiireellistä hoitoa annetaan, ja millaisissa tilanteissa annetaan välttämätöntä, kiireetöntä hoitoa. 56 b § perusteluissa kuvataan tarkemmin, mitä tarkoitetaan 56 b §:n ”yksilölliseen lääketieteelliseen tarpeen arviointiin perustuva välttämätön kiireetön hoito, jos sen epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta henkilön terveydentilan tai vamman vuoksi”. On tärkeää, että terveydenhuollon ammattihenkilöillä on ymmärrys siitä, mitä terveydenhoitoa julkisessa terveydenhuollossa annetaan laittomasti maassa oleskeleville. Kohderyhmän saaman terveydenhuollon lisäksi tämä on tärkeää terveydenhuollon ammattilaisten ammattietiikan sekä oikeusturvan kannalta. Lisäksi on hyvä, että perusteluissa on kirjattuna tulkinnaksi, että epäselvissä tilanteissa säännöksiä on tulkittava perusoikeusmyönteisen laintulkinnan periaatteen mukaisesti hoitoa tarvitsevan kannalta myönteisesti. Olisi ollut täysin kestävä jättää esimerkiksi epilepsiaa sairastavan henkilön epilepsialääkitys uusimatta ja hoitaa häntä vasta kun hän on saanut epilepsiahoitoa. Nyt 56 b § kirjaus mahdollistaa lääkityksen uusimisen, koska lääkemääräyksen uusimatta jättäminen olisi jättänyt henkilön kohtuuttomaan tilanteeseen. Hoitamatta jättäminen todennäköisesti aiheuttaisi hyvinvointialueelle myös suuremmat kustannukset kuin lääkityksen uusiminen.

Esitykseen on lisätty laittomasti maassa olevan kohdalla välttämättömien, kiireettömien terveydenhuollon palveluiden tarjoaminen tilanteessa, jossa henkilö vastaa lapsensa taikka esimerkiksi vammaisen henkilön hyvinvoinnista ja huolenpidosta. Tämä turvaa paremmin lasten oikeuksia, mutta käytännössä terveydenhuollon ammattilaisten käyttämä lääketieteellinen, yksilökohtainen harkinta lapsen vanhemman välttämättömän, kiireettömän hoidon antamisessa ei ole aivan yksiselitteistä ja vaatii ammattilaisille selkeitä ohjeita. Lisäksi käytännössä vain lääkäri voi määritellä yksilölliseen, potilaskohtaiseen hoitoon liittyvät hoitoratkaisut. Tämä korostaa tarvetta selkeille ammattilaisohjeille laittomasti maassa oleskelevia henkilöitä hoitaville. Toisaalta lainmukaisten palveluiden antamista helpottaa, jos hyvinvointialue keskittää kohderyhmälle tarjottavia terveydenhuollon palveluitaan kuten Helsingin kaupunki on tehnyt. Varsinais-Suomen hyvinvointialueella laittomasti maassa oleskelevat ovat keskittyneet pääosin Turkuun.

Esityksen mukaan 56 b § mahdollistaa nähdäksemme tartuntatautien torjunnan tartuntatautiviranomaisten ohjeiden mukaisesti. Lakiesitys mahdollistaa yleisvaarallisten ja valvottavien tartuntatautien hoidon. Tämä on erittäin tärkeää väestön terveysturvallisuuden kannalta.

Lakiehdotus rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta on kannatettava, koska se velvoittaa Kansaneläkelaitosta korvaamaan hyvinvointialueille 56 b §:n mukaisen hoidon. Tämä on tärkeää, koska laittomasti maassa olevat ovat keskittyneet Suomessa tiettyihin kaupunkeihin, eikä hoitokustannuksia synny kaikille hyvinvointialueille. Varattomuuden arvion tekeminen terveydenhuollossa, kuten nykyisinkin, on keskeistä ko. kohderyhmän kohdalla.

Turussa 14.9.2025

Jutta Peltoniemi
hallintoylilääkäri
Varsinais-Suomen hyvinvointialue